

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

Ταχ. Δ/ση: Λ. Συγγρού 150
Ταχ. Κώδικας: 176 71 - ΚΑΛΛΙΘΕΑ
ΤΕΛΕΦΑΧ: 210 92.12.090
Πληροφορίες: Διον. Βλάχος
Τηλέφωνο: 210 928.72.38
Email: syg032@minagric.gr

Αθήνα, 6 -8-2014

Αριθ. πρωτ: 9223/101253

Προς: 1. Εταιρείες φυτοπροστατευτικών προϊόντων
Έδρες τους

2. ΕΣΥΦ
Πατησίων 53,
104 33 – Αθήνα
(Fax: 210-52.21.542)

ΚΟΙΝ.: 1. Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού Αγροτικής
Ανάπτυξης και Τροφίμων, κ. Π. Κουκουλόπουλου
Αχαρνών 2,
ΕΝΤΑΥΘΑ

2. Περιφερειακές Ενότητες
Δ/σεις Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής
Έδρες τους

3. Π.Κ.Π.Φ. & Π.Ε.
Έδρες τους

Ε Γ Κ Υ Κ Λ Ι Ο Σ

Θέμα: «Οδηγίες Επισήμανσης Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων»

Με την παρούσα εγκύκλιο κωδικοποιείται ο τρόπος εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με την ετικέτα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και παρέχονται οδηγίες για τη μορφοποίηση της επισήμανσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων.

Για την επισήμανση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων εφαρμόζονται οι διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας:

- Α) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των Οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου.
- Β) του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 547/2011 της Επιτροπής της 8^{ης} Ιουνίου 2011, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις απαιτήσεις επισήμανσης για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα.
- Γ) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ.1272/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων, την τροποποίηση και την κατάργηση των οδηγιών 67/548/ΕΟΚ και 1999/45/ΕΚ και την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΚ)

αριθ. 1907/2006. Για την εφαρμογή του Κανονισμού εκδίδονται καθοδηγητικά έγγραφα από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων (ECHA).

Το σύνολο των ανωτέρω διατάξεων είναι διαθέσιμο στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, στο διαδίκτυο στην επίσημη ιστοσελίδα πρόσβασης στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=el>, στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων <http://echa.europa.eu> και στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/crop-production/fytoprostasiamenu/elenxoifitoprostateytikonmenu>

Για την επισήμανση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων εφαρμόζονται επίσης οι διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας που αναφέρονται στην εγκύκλιο. Η εγκύκλιος έχει τη μορφή πολυσέλιδου φυλλαδίου με ευρετήριο για τη διευκόλυνση των ενδιαφερομένων.

Η εγκύκλιος αποσκοπεί επίσης στην ομοιόμορφη εφαρμογή των απαιτήσεων της νομοθεσίας τόσο από τους κατόχους αδειών διάθεσης στην αγορά όσο και από τις αρμόδιες επίσημες ελεγκτικές αρχές της συσκευασίας και της ετικέτας των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των κατά τόπους Περιφερειακών Ενοτήτων (Δ.Α.Ο.Κ. των Π.Ε.) και Περιφερειακά Κέντρα Προστασίας Φυτών και Ποιοτικού Ελέγχου (Π.Κ.Π.Φ. & Π.Ε.) του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Η εγκύκλιος αναρτάται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (www.minagric.gr) και θα ανασκοπείται σε τακτά χρονικά διαστήματα με σκοπό τη βελτίωσή της και τη διαρκή προσαρμογή της στις τρέχουσες εξελίξεις που αφορούν τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα.

Η παρούσα να δημοσιευτεί στο πρόγραμμα : «Διαύγεια».

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

M. ΚΟΡΑΣΙΔΗΣ

2014

Οδηγίες Επισήμανσης ΤΩΝ φυτοπροστατευτικών προϊόντων

Διεύθυνση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων
21/7/2014

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ		Σελ.
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
2	ΣΚΟΠΟΣ	5
3	ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	5
4	ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ	6
4.1.	Γενικοί κανόνες για την τοποθέτηση της ετικέτας	7
4.2.	Γενικοί κανόνες επισήμανσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008	7
4.3.	Γενικοί κανόνες επισήμανσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 547/2011	8
5	ΘΕΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΤΙΚΕΤΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΚ) ΑΡΙΘ. 1272/2008	10
6	ΠΟΛΥΦΥΛΛΕΣ ΕΤΙΚΕΤΕΣ/ ΔΕΤΕΣ ΕΤΙΚΕΤΕΣ/ ΕΤΙΚΕΤΕΣ ΣΕ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ	12
6.1.	Πολύφυλλες ή δετές ετικέτες	12
6.2.	Ετικέτες σε εξωτερική συσκευασία	14
7	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ (Χ/Β) - ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΚ) ΑΡΙΘ. 1272/2008 ΜΕ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ	14
8	ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΕΤΙΚΕΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ	15
9	ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	17
10	ΑΡΧΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥ, ΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΡΟΦΥΛΑΞΕΩΝ	18
11	ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΕΣ ΕΤΙΚΕΤΕΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΚ) ΑΡΙΘ. 1272/2008	18
12	ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΜΕΙΓΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΔΙΑΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΥ ΚΟΙΝΟ	18
13	ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ	18
14	ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	19

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ετικέτα των γεωργικών φαρμάκων και συγκεκριμένα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων αποτελεί ένα σημαντικό οδηγό του χρήστη τους με σκοπό την ασφάλεια για τον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Η σημασία της ετικέτας καταδεικνύεται και από τις νομικές υποχρεώσεις που συνδέονται με αυτή και συγκεκριμένα:

- Α) η αναγραφή των πληροφοριών στην ετικέτα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων καθορίζεται από ισχυρές νομοθετικές διατάξεις και συγκεκριμένα από κοινοτικούς κανονισμούς,
- Β) η μη ορθή αναγραφή του συνόλου των πληροφοριών στην ετικέτα επιφέρει σοβαρές διοικητικές και ποινικές κυρώσεις στον υπεύθυνο για την ετικέτα και
- Γ) η μη τήρηση των αναγραφόμενων στην ετικέτα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων επιφέρει σοβαρές διοικητικές και ποινικές κυρώσεις στο χρήστη, καθώς δύναται να προκαλέσει δυσμενείς επιδράσεις στην υγεία του χρήστη, του περιβάλλοντος και του καταναλωτή των φυτικών προϊόντων.

Η παρούσα εγκύκλιος συντάχθηκε από τη Διεύθυνση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ως Συντονιστική Εθνική Αρχή (ΣΕΑ) για τα θέματα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, σύμφωνα με την παρ. του άρθρου 3 του ν.4036/2012 (ΦΕΚ Α'8) λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις των ενδιαφερομένων.

Όπου απαιτείται υπάρχουν παραπομπές και στο κάτω μέρος της κάθε σελίδας αναφέρεται η σχετική διάταξη της νομοθεσίας.

2. ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας εγκυκλίου είναι η κωδικοποίηση του τρόπου εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με την ετικέτα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και η παροχή οδηγιών για τη μορφοποίηση της επισήμανσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Αποσκοπεί επίσης στην ομοιόμορφη εφαρμογή των απαιτήσεων της νομοθεσίας τόσο από τους κατόχους αδειών διάθεσης στην αγορά όσο και από τις αρμόδιες επίσημες ελεγκτικές αρχές της συσκευασίας και της ετικέτας των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των κατά τόπους Περιφερειακών Ενοτήτων (Δ.Α.Ο.Κ. των Π.Ε.) και Περιφερειακά Κέντρα Προστασίας Φυτών και Ποιοτικού Ελέγχου (Π.Κ.Π.Φ. & Π.Ε.) του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Η παρούσα εγκύκλιος για την επισήμανση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων θα ανασκοπείται από τη Συντονιστική Εθνική Αρχή για τα γεωργικά φάρμακα, οποτεδήποτε κριθεί απαραίτητο λόγω αλλαγής της νομοθεσίας, αναγκαιότητας βελτίωσης ή εισαγωγής επιπλέον προβλέψεων, μετά την υποβολή απόψεων των ενδιαφερόμενων μερών. Για την ενημέρωσή τους για νεότερα καθοδηγητικά έγγραφα, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επισκέπτονται την ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων (ECHA) <http://echa.europa.eu>.

3. ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η βασική ενωσιακή νομοθεσία για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα είναι ο **Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των Οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου. Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 65 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009: *«Η σήμανση φυτοπροστατευτικών προϊόντων περιλαμβάνει τις απαιτήσεις ταξινόμησης, σήμανσης και συσκευασίας της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις οι οποίες ορίζονται σε κανονισμό που θεσπίζεται με την κανονιστική διαδικασία με έλεγχο του άρθρου 79 παράγραφος 4».*

Με τον **Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 547/2011** για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ορίστηκαν οι απαιτήσεις επισήμανσης για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα.

Για την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 547/2011, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έχει εκδώσει δύο (2) εγκυκλίους:

- τη με αριθ. πρωτ. **3575/40028/1-4-2013 εγκύκλιο** του Γενικού Γραμματέα του ΥΠ.Α.Α.Τ. και
- τη με αριθ. πρωτ. **7254/79263/26-6-2013 εγκύκλιο** του Γενικού Γραμματέα του ΥΠ.Α.Α.Τ.

Για την αποφυγή σύγχυσης οι πληροφορίες των ανωτέρω εγκυκλίων εμπεριέχονται στην παρούσα εγκύκλιο.

Με τον **Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, γνωστός ως Κανονισμός CLP (Classification-Labeling-Packaging), ρυθμίζονται τα θέματα σχετικά με την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία ουσιών και μειγμάτων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα ενώ σύμφωνα με τα άρθρα 60 και 61 αυτού από την 1^η Ιουνίου 2015 καταργούνται οι οδηγίες 67/548/ΕΟΚ και 1999/45/ΕΚ.

Σχετικά με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 έχουν εκδοθεί:

- Η με αριθ. 3017130/2798/2009 Απόφαση του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών (ΦΕΚ Β' 1843) «**Ορισμός αρμόδιας Αρχής για την εφαρμογή του υπ' αριθμ. 1272/2008/ΕΚ Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (L353/31.12.2008)**»
- Η με αριθ. 3015811/2663/2010 Κοινή Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών-Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΦΕΚ Β' 1410) «**Καθορισμός μέτρων ελέγχου και κυρώσεων για την εκτέλεση του αριθ. 1272/2008/ΕΚ κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου**»

Για την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έχει εκδώσει:

- Τη με αριθ. πρωτ. **7923/87577/12-7-2013 εγκύκλιο** του Γενικού Γραμματέα του ΥΠ.Α.Α.Τ.
- Τη με αριθ. πρωτ. **3457/37823/20-3-2014 Υπουργική Απόφαση** σχετικά με την υποχρεωτική αναγραφή δηλώσεων προφύλαξης επί της ετικέτας των φυτοπροστατευτικών προϊόντων.

Για την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (ECHA) έχει εκδώσει:

- «**Εισαγωγική καθοδήγηση σχετικά με τον Κανονισμό CLP**. Ο CLP είναι ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων» ECHA-09-G-01-EL
- «**Καθοδήγηση σχετικά με την επισήμανση και τη συσκευασία δυνάμει του κανονισμού CLP**» ECHA-11-G-04-EL, 04/2011. Το εν λόγω έγγραφο περιλαμβάνει καθοδήγηση σχετικά με τις απαιτήσεις επισήμανσης και συσκευασίας δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων (κανονισμός CLP).

Το σύνολο των ανωτέρω διατάξεων είναι διαθέσιμο στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, στο διαδίκτυο στην επίσημη ιστοσελίδα πρόσβασης στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=el>, στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων <http://echa.europa.eu> και στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/crop-production/fytoprostasiamenu/elenxoifitoprostateytikonmenu>.

4. ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

Η πιστή τήρηση των διατάξεων των ανωτέρω αναφερόμενων Κανονισμών της Ε.Ε. για την επισήμανση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων είναι υποχρεωτική και η παραβίασή τους επιφέρει κυρώσεις στον υπεύθυνο για την παράβαση.

Κατωτέρω αναφέρονται διευκρινήσεις σε θέματα των εν λόγω διατάξεων:

4.1. Γενικοί κανόνες για την τοποθέτηση της ετικέτας¹:

- Οι ετικέτες τοποθετούνται σταθερά σε μία ή περισσότερες επιφάνειες της συσκευασίας που περιέχει άμεσα το σκεύασμα και διαβάζεται οριζόντια όταν η συσκευασία είναι τοποθετημένη κανονικά.
- Το χρώμα και η παρουσίαση της ετικέτας πρέπει να είναι τέτοια ώστε το εικονόγραμμα κινδύνου να διακρίνεται καθαρά.
- Τα στοιχεία επισήμανσης που αναφέρονται στο άρθρο 17 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 αναγράφονται ευδιάκριτα και ανεξίτηλα. Πρέπει να ξεχωρίζουν σαφώς από το φόντο και να έχουν επαρκές μέγεθος και αποστάσεις ώστε να είναι ευανάγνωστα.
- Δεν απαιτείται ετικέτα όταν τα απαιτούμενα στοιχεία επισήμανσης φαίνονται σαφώς στην ίδια τη συσκευασία (π.χ. προεκτυπωμένα υλικά συσκευασίας).

4.2. Γενικοί κανόνες επισήμανσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008²

Στην ετικέτα κάθε φυτοπροστατευτικού προϊόντος πρέπει να αναφέρονται:

α) το όνομα, η διεύθυνση και ο αριθμός τηλεφώνου του ή των προμηθευτών

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 547/2011 και το άρθρο 2 παρ 26 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 ως προμηθευτής για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα νοείται ο υπεύθυνος για την διάθεση στην αγορά.

β) η ονομαστική ποσότητα του μείγματος στη συσκευασία που διατίθεται στο ευρύ κοινό, εκτός αν η ποσότητα αυτή αναφέρεται σε άλλο σημείο της συσκευασίας

γ) οι αναγνωριστικοί κωδικοί του προϊόντος, όπως ορίζονται στο άρθρο 18 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 και συγκεκριμένα:

- η εμπορική ονομασία ή η περιγραφή του σκευάσματος
- «η ταυτότητα όλων των ουσιών του μείγματος που συμβάλλουν στην ταξινόμηση του μείγματος όσον αφορά την οξεία τοξικότητα, τη διάβρωση του δέρματος ή τη σοβαρή οφθαλμική βλάβη, τη μεταλλαξιγένεση των γεννητικών κυττάρων, την καρκινογένεση, την τοξικότητα στην αναπαραγωγή, την ευαισθητοποίηση του αναπνευστικού ή του δέρματος την ειδική τοξικότητα στα όργανα-στόχους (STOT) ή τον κίνδυνο αναρρόφησης».

Στην ετικέτα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων αναγράφονται όλες οι ουσίες, όπως αναφέρονται στη χορηγηθείσα για κάθε σκεύασμα άδεια διάθεσης στην αγορά.

δ) ανάλογα με την περίπτωση, τα εικονογράμματα κινδύνου σύμφωνα με το άρθρο 19 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008,

¹ Βλέπε: Άρθρο 31 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008

² Βλέπε: α) Άρθρα 17 και 32 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, β) παράγραφοι 3.1 και 3.2 (σελ. 7) του εγγράφου του ECHA.

- ε) ανάλογα με την περίπτωση, προειδοποιητικές λέξεις σύμφωνα με το άρθρο 20 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008,
- στ) ανάλογα με την περίπτωση, δηλώσεις κινδύνου σύμφωνα με το άρθρο 21 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008,
- ζ) ανάλογα με την περίπτωση, κατάλληλες δηλώσεις προφυλάξεων σύμφωνα με το άρθρο 22 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 και
- η) ανάλογα με την περίπτωση, τμήμα για συμπληρωματικές πληροφορίες σύμφωνα με το άρθρο 25 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008.

Το τμήμα συμπληρωματικών πληροφοριών του άρθρου 25 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 αναγράφεται μαζί με τα ανωτέρω στοιχεία επισήμανσης α) έως ζ). Στο τμήμα αυτό της ετικέτας τοποθετούνται και τα στοιχεία επισήμανσης που προκύπτουν από απαιτήσεις άλλων κοινοτικών πράξεων.

4.3. Γενικοί κανόνες επισήμανσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 547/2011³

Στην ετικέτα κάθε φυτοπροστατευτικού προϊόντος πρέπει να αναφέρονται, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 547/2011:

- α) η εμπορική ονομασία ή η περιγραφή του φυτοπροστατευτικού προϊόντος,
- β) το ονοματεπώνυμο και η διεύθυνση του κατόχου της άδειας και ο αριθμός αδειας του φυτοπροστατευτικού προϊόντος, καθώς και, αν είναι διαφορετικά, το ονοματεπώνυμο και η **πλήρης** διεύθυνση του υπευθύνου διάθεσης στην αγορά.
- γ) η ονομασία κάθε δραστικής ουσίας,
- δ) η συγκέντρωση κάθε δραστικής ουσίας εκφρασμένη είτε % είτε g/kg ή g/l,
Αρκεί ο ένας από τους δύο τρόπους αναγραφής. Επιβάλλεται να αναγράφεται όπως αναφέρεται στην άδεια διάθεσης στην αγορά που έχει χορηγηθεί. Επίσης, εάν πρόκειται για μικροοργανισμό, αναγράφεται όπως αναφέρεται στην άδεια διάθεσης στην αγορά που έχει χορηγηθεί,
- ε) η καθαρή ποσότητα του φυτοπροστατευτικού παρασκευάσματος, εκφραζόμενη σε: g ή kg για τα στερεά παρασκευάσματα, g, kg, ml ή l για τα αέρια και ml ή l για τα υγρά παρασκευάσματα,
- στ) ο αριθμός της παρτίδας του σκευάσματος και η ημερομηνία παραγωγής,
Η αναγραφή της ημερομηνίας λήξης στις ετικέτες των φυτοπροστατευτικών προϊόντων είναι υποχρεωτική για τα σκευάσματα, στα οποία αναφέρεται στην έγκριση κυκλοφορίας τους η χρονική σταθερότητα του σκευάσματος σε συγκεκριμένες συνθήκες αποθήκευσης. Η αναγραφή της μπορεί να γίνει και περιφραστικά σε συνάρτηση με την ημερομηνία παραγωγής του σκευάσματος. Η αναγραφή του αριθμού παρτίδας και της ημερομηνίας παραγωγής είναι υποχρεωτική για όλα τα σκευάσματα,
- ζ) οι πληροφορίες για τις πρώτες βοήθειες,
- η) οι ενδείξεις για τη φύση των ειδικών κινδύνων για την υγεία του ανθρώπου ή των ζώων ή για το περιβάλλον, με τυποποιημένες φράσεις,
- θ) οι προφυλάξεις για την προστασία της υγείας του ανθρώπου ή των ζώων ή την προστασία του περιβάλλοντος, με τυποποιημένες φράσεις,

³ Βλέπε: α) Παράρτημα I του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 547/2011, β) άρθρο 25, παρ. 4 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 και γ) εγκύκλιο με αριθ. πρωτ. 7254/79263/26-6-2013 του ΥΠΑΑΤ

- ι) το είδος δράσης του φυτοπροστατευτικού προϊόντος (π.χ. εντομοκτόνο, ρυθμιστής ανάπτυξης, ζιζανιοκτόνο, μυκητοκτόνο κ.λπ.) και ο τρόπος δράσης,
- ια) η μορφή του παρασκευάσματος (π.χ. βρέξιμη σκόνη, γαλακτωματοποιήσιμο σκεύασμα κ.λπ.),
- ιβ) οι χρήσεις για τις οποίες έχει αδειοδοτηθεί το φυτοπροστατευτικό προϊόν και οι ειδικοί γεωργικοί, φυτοϋγειονομικοί και περιβαλλοντικοί όροι υπό τους οποίους το προϊόν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ή πρέπει να μην χρησιμοποιηθεί·
- ιγ) οι οδηγίες και οι όροι χρήσης καθώς και η δοσολογία, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, της μέγιστης δόσης ανά εκτάριο ανά εφαρμογή και του μέγιστου αριθμού εφαρμογών ετησίως. Η δοσολογία είναι εκφρασμένη σε μονάδες του μετρικού συστήματος, για κάθε χρήση που προβλέπεται στους όρους της άδειας.

Η αναγραφόμενη δοσολογία, πρέπει σε κάθε περίπτωση να είναι αυτή που αναγράφεται στη χορηγηθείσα άδεια διάθεσης στην αγορά. Εφόσον στην άδεια διάθεσης στην αγορά αναγράφεται και η δοσολογία ανά στρέμμα και η δοσολογία ανά όγκο ψεκαστικού υγρού, είναι επιτρεπτό να επιλέγεται κατά περίπτωση με σκοπό τη διευκόλυνση των χρηστών των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, ο τρόπος έκφρασης της δοσολογίας.

Οι λατινικές ονομασίες των καταπολεμούμενων στόχων δεν είναι απαραίτητο να αναγράφονται.

Η απεικόνιση καλλιεργειών με πικτογράμματα επιτρέπεται αλλά δεν αίρει την υποχρέωση της αναγραφής των καλλιεργειών όπου επιτρέπεται η χρήση του φυτοπροστατευτικού προϊόντος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην άδεια κυκλοφορίας του (π.χ. βαμβάκι).

- ιδ) όπου χρειάζεται, το χρονικό διάστημα ασφαλείας που πρέπει να τηρείται για κάθε χρήση μεταξύ της τελευταίας εφαρμογής και:
- i) της σποράς ή της φύτευσης της προστατευόμενης καλλιέργειας,
 - ii) της σποράς ή της φύτευσης επόμενων καλλιεργειών,
 - iii) της πρόσβασης του ανθρώπου ή των ζώων στην καλλιέργεια στην οποία έχει εφαρμοστεί το φυτοπροστατευτικό προϊόν,
 - iv) της συγκομιδής,
 - v) της χρήσης ή της κατανάλωσης
- ιε) στοιχεία πιθανής φυτοτοξικότητας, ευαισθησίας ποικιλιών και κάθε άλλης, άμεσης ή έμμεσης, παρενέργειας στα φυτά ή τα προϊόντα φυτικής προέλευσης, καθώς και τα διαστήματα που πρέπει να τηρούνται μεταξύ της εφαρμογής και της σποράς ή της φύτευσης:
- της συγκεκριμένης καλλιέργειας, ή
 - των επόμενων και όμορων καλλιεργειών

- ιστ) αν το προϊόν συνοδεύεται από φυλλάδιο, όπως προβλέπεται στο σημείο 2 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 547/2011, τη φράση: «Διαβάστε τις συνημμένες οδηγίες πριν από τη χρήση»

Στο χωριστό φυλλάδιο δεν απαιτείται να αναγραφεί το σύνολο των αναφερομένων στην άδεια διάθεσης στην αγορά αλλά μόνον οι πληροφορίες που απαιτούνται από τα σημεία 1-ιγ), ιδ), ιε), ιζ), ιη) και κ) του Παραρτήματος Ι του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 547/2011.

Ως χωριστό φυλλάδιο θεωρείται και το χάρτινο κολάρο που μπορεί να τοποθετηθεί στο λαϊμό των φιαλιδίων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων.

Για λόγους ασφαλείας στο κάθε χωριστό φυλλάδιο πρέπει να αναγράφεται και η εμπορική ονομασία κάθε φυτοπροστατευτικού προϊόντος.

ιζ) οι οδηγίες για τις κατάλληλες συνθήκες αποθήκευσης, την ασφαλή τελική διάθεση του φυτοπροστατευτικού προϊόντος και της συσκευασίας,

ιη) όπου απαιτείται, την ημερομηνία λήξης για κανονικές συνθήκες αποθήκευσης,

ιθ) απαγόρευση σχετικά με την επαναχρησιμοποίηση της συσκευασίας, εκτός από τον κάτοχο της άδειας και υπό τον όρο ότι η συσκευασία έχει σχεδιαστεί ειδικά ώστε να επιτρέπει την επαναχρησιμοποίηση από τον κάτοχο της άδειας,

Πρέπει να αναφέρεται η φράση «Απαγορεύεται η επαναχρησιμοποίηση της συσκευασίας». Εφόσον από την άδεια διάθεσης στην αγορά ή την έγκριση κυκλοφορίας προβλέπονται ειδικές φράσεις σχετικά με τη διαχείριση της συσκευασίας και καταδεικνύουν την απαγόρευση της επαναχρησιμοποίησης της συσκευασίας, αναφέρονται οι φράσεις αυτές και δεν χρειάζεται επιπρόσθετα να προστεθεί η φράση: «Απαγορεύεται η επαναχρησιμοποίηση της συσκευασίας».

κ) οποιεσδήποτε πληροφορίες απαιτούνται από την άδεια, σύμφωνα με τα άρθρα 31, 36 παράγραφος 3, 51 παράγραφος 5 ή 54 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 και

κα) οι κατηγορίες των χρηστών που επιτρέπεται να χρησιμοποιούν το φυτοπροστατευτικό προϊόν, όταν η χρήση περιορίζεται σε ορισμένες κατηγορίες.

Ειδικά Θέματα

- Δεν επιτρέπεται να αναγράφεται ο τρόπος δράσης με βάση την κωδικοποίηση κατά IRAC, FRAC ή HRAC (π.χ. ζιζανιοκτόνο κατηγορίας Β), εκτός αν άλλως ορίζεται στη χορηγηθείσα άδεια διάθεσης στην αγορά.
- Η χρήση φωτογραφιών ή άλλων σχεδίων επί της συσκευασίας των φυτοπροστατευτικών προϊόντων επιτρέπεται μόνον εφόσον:
 - Α. Το περιεχόμενό τους δεν αντίκειται στα οριζόμενα στη χορηγηθείσα άδεια διάθεσης στην αγορά.
 - Β. Τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 547/2011, στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 και στη χορηγηθείσα άδεια διάθεσης την αγορά αναγράφονται και παραμένουν ευανάγνωστα.
 - Γ. Δεν περιλαμβάνονται πληροφορίες υπό μορφή κειμένου ή σχεδίου που θα μπορούσαν να είναι παραπλανητικές όσον αφορά πιθανούς κινδύνους για την υγεία των ανθρώπων ή των ζώων ή για το περιβάλλον και δεν περιέχουν οπτική αναπαράσταση δυνητικά επικίνδυνων πρακτικών, όπως η ανάμειξη ή η εφαρμογή χωρίς κατάλληλη προστατευτική ενδυμασία, ούτε χρήση κοντά σε τρόφιμα ή χρήση από παιδιά ή κοντά τους.
- Στην επισήμανση ή τη συσκευασία σκευασμάτων δεν επιτρέπονται δηλώσεις όπως «μη τοξικό», «ακίνδυνο», «μη ρυπαίνον», «οικολογικό», ούτε καμία άλλη δήλωση που υποδηλώνει ότι το σκεύασμα δεν είναι επικίνδυνο ή άλλη δήλωση ασυμβίβαστη προς την ταξινόμηση του σκευάσματος.
- Επιπλέον των ανωτέρω ενδείξεων, είναι δυνατή η αναγραφή επιπρόσθετων πληροφοριών, όπως είναι για παράδειγμα η καταλληλότητα του φυτοπροστατευτικού προϊόντος όσον αφορά τη χρήση του στη βιολογική γεωργία, εφόσον οι ισχυρισμοί αυτοί ανταποκρίνονται στη σχετική νομοθεσία και δεν επηρεάζουν το ευανάγνωστο και ανεξίτηλο των ανωτέρω πληροφοριών.

5. ΘΕΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΤΙΚΕΤΑ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΚ) ΑΡΙΘ. 1272/2008⁴

Τα εικονογράμματα κινδύνου, η προειδοποιητική λέξη, οι δηλώσεις κινδύνου και οι δηλώσεις προφυλάξεων τοποθετούνται μαζί στην ετικέτα. Ως «μαζί» νοείται είτε στην ίδια στήλη μίας ετικέτας

⁴ Βλέπε: α) Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 547/2011, άρθρα 25 & 32, β) σελ. 8, πίνακας 1 του εγγράφου του ECHA και γ) σελ. 22, 25 και σελ. 30, παράγραφος 4.7 του εγγράφου του ECHA

είτε σε ένα μέρος της ετικέτας που μπορεί να ορίζεται από ένα νοητό ή γραμμικό πλαίσιο, ανεξαρτήτως στηλών.

Ο υπεύθυνος για τη διάθεση στην αγορά (προμηθευτής κατά CLP) μπορεί να αποφασίζει τη σειρά των δηλώσεων κινδύνου και των δηλώσεων προφυλάξεων στην ετικέτα. Σε πολύγλωσσες ετικέτες οι δηλώσεις κινδύνου και οι δηλώσεις προφύλαξης ομαδοποιούνται στην ετικέτα ανά γλώσσα.

Οι συμπληρωματικές πληροφορίες κατά CLP του άρθρου 25 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 αναγράφονται μαζί με τα στοιχεία επισήμανσης α) έως ζ) του άρθρου 17 του ίδιου Κανονισμού. Τα στοιχεία επισήμανσης που προκύπτουν από απαιτήσεις άλλων κοινοτικών πράξεων τοποθετούνται στο τμήμα για συμπληρωματικές πληροφορίες επί της ετικέτας.

Οι συμπληρωματικές πληροφορίες που δεν είναι υποχρεωτικές κατά τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 μπορούν να μπαίνουν μαζί με τα αναφερόμενα στο άρθρο 17 του ίδιου Κανονισμού (πικτογράμματα, δηλώσεις επικινδυνότητας και προφυλάξεις, identifier) αλλά δεν πρέπει να έρχονται σε αντίθεση με τα οριζόμενα στα εν λόγω υποχρεωτικά στοιχεία επισήμανσης.

Ο υπεύθυνος για τη διάθεση στην αγορά (προμηθευτής κατά CLP) μπορεί να συμπεριλαμβάνει συμπληρωματικές πληροφορίες στο τμήμα για τις συμπληρωματικές πληροφορίες στην ετικέτα εκτός εκείνων που αναφέρονται στις δύο πρώτες ανωτέρω παραγράφους, υπό την προϋπόθεση ότι οι πληροφορίες δεν δυσχεραίνουν τον προσδιορισμό των στοιχείων επισήμανσης που αναφέρονται στο άρθρο 17 παράγραφος 1 στοιχεία α) έως ζ) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 και ότι παρέχουν περαιτέρω στοιχεία και δεν έρχονται σε αντίθεση ούτε αμφισβητούν την εγκυρότητα των πληροφοριών που καθορίζονται από τα εν λόγω στοιχεία.

Συνοπτικά τα ανωτέρω παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα της καθοδήγησης του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων (ECHA):

Απαίτησης βάσει του κανονισμού CLP (Άρθρο 32)	Παράδειγμα απόφασης στη διακριτική ευχέρεια του προμηθευτή
Τα εικονογράμματα κινδύνου, η προειδοποιητική λέξη, οι δηλώσεις επικινδυνότητας και οι δηλώσεις προφύλαξης τοποθετούνται μαζί στην ετικέτα.	Ο προμηθευτής μπορεί να αποφασίζει τη διάταξη των εικονογραμμάτων.
Οι δηλώσεις επικινδυνότητας ομαδοποιούνται στην ετικέτα, ενώ η σειρά τους επάνω στην ετικέτα μπορεί να αποφασιστεί ελεύθερα	Ο προμηθευτής μπορεί να αποφασίζει εάν αυτές οι ομάδες θα παρουσιαστούν στα αριστερά, στα δεξιά ή σε άλλο σημείο της ετικέτας.
Οι δηλώσεις προφύλαξης ομαδοποιούνται στην ετικέτα, ενώ η σειρά τους επάνω στην ετικέτα μπορεί να αποφασιστεί ελεύθερα.	Ο προμηθευτής μπορεί να αποφασίζει εάν αυτές οι ομάδες θα παρουσιαστούν στα αριστερά, στα δεξιά ή σε άλλο σημείο της ετικέτας.
Στην περίπτωση που στην ετικέτα χρησιμοποιούνται περισσότερες από μία γλώσσες, οι δηλώσεις επικινδυνότητας και προφύλαξης της ίδιας γλώσσας ομαδοποιούνται στην ετικέτα.	Όταν ο προμηθευτής χρειάζεται να χρησιμοποιήσει εναλλακτικά μέσα ώστε να πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 31 του κανονισμού CLP όσον αφορά την απαιτούμενη γλώσσα/ες σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος, μπορεί να αποφασίζει εάν θα το πράξει αυτό χρησιμοποιώντας αναδιπλούμενες ετικέτες, δετές ετικέτες ή εξωτερική συσκευασία.

Επισημαίνεται ότι οι κωδικοί των δηλώσεων επικινδυνότητας και προφύλαξης, καθώς και τυχόν συμπληρωματικά στοιχεία επισήμανσης που αναφέρονται στο άρθρο 25 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 δεν είναι απαραίτητοι για την επισήμανση. Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, για την επισήμανση απαιτείται μόνο η διατύπωση των σε ισχύ δηλώσεων.

6. ΠΟΛΥΦΥΛΛΕΣ ΕΤΙΚΕΤΕΣ/ ΔΕΤΕΣ ΕΤΙΚΕΤΕΣ/ ΕΤΙΚΕΤΕΣ ΣΕ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ⁵

Εάν η συσκευασία ενός σκευάσματος είναι είτε τέτοιου σχήματος ή μορφής, είτε τόσο μικρή ώστε να είναι αδύνατον να τοποθετηθούν οι απαιτούμενες πληροφορίες στην ετικέτα:

- τα στοιχεία επισήμανσης του άρθρου 17 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 μπορούν να παρέχονται με ένα εκ των εξής τρόπων:
 - α) σε ετικέτες που ξεδιπλώνονται, ή
 - β) σε δετές ετικέτες, ή
 - γ) σε εξωτερική συσκευασία
- η επισήμανση σε κάθε εσωτερική συσκευασία περιέχει τουλάχιστον εικονογράμματα κινδύνου, τον αναγνωριστικό κωδικό προϊόντος που αναφέρεται στο άρθρο 18 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 (εμπορικό όνομα & ουσίες που αναφέρονται στην άδεια διάθεσης στην αγορά) και επίσης το όνομα και τον αριθμό τηλεφώνου του προμηθευτή του σκευάσματος.
- Εάν οι πλήρεις πληροφορίες της ετικέτας δεν είναι δυνατόν να παρασχεθούν με τους ανωτέρω τρόπους (πολύφυλλες ή δετές ετικέτες ή σε εξωτερική συσκευασία) οι πληροφορίες της μπορούν να μειώνονται σύμφωνα με το τμήμα 1.5.2. του παραρτήματος Ι του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008. Προϋπόθεση σε κάθε περίπτωση είναι α) το περιεχόμενο της συσκευασίας να μην υπερβαίνει τα 125 ml και β) να ταξινομείται σε μία ή περισσότερες από τις κατηγορίες κινδύνου που αναφέρονται στο τμήμα 1.5.2. του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008.

Προσοχή: Τα στοιχεία επισήμανσης που απαιτούνται από το άρθρο 17 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 δεν μπορούν να παραλειφθούν από τη διαλυτή συσκευασία των φυτοπροστατευτικών προϊόντων που προορίζονται για μία χρήση, ακόμη κι εάν το περιεχόμενο κάθε διαλυτής συσκευασίας δεν υπερβαίνει σε όγκο τα 25 ml.

6.1. Πολύφυλλες ή δετές ετικέτες⁶

Γενικά

Οι αναδιπλούμενες ετικέτες μπορούν να συγκαταλέγονται μεταξύ των διαθέσιμων επιλογών για τη δημιουργία ετικέτας και να χρησιμοποιούνται ιδίως όταν η ποσότητα των συμπληρωματικών πληροφοριών που απαιτούνται βάσει άλλης νομοθεσίας έχει ως συνέπεια η συνολική ετικέτα να είναι υπερβολικά μεγάλη για την εσωτερική συσκευασία.

Γενικά, μια δετή ετικέτα ή μια αναδιπλούμενη ετικέτα πρέπει να πληροί τα ίδια πρότυπα ποιότητας όπως μια κοινή ετικέτα, δηλαδή το περιεχόμενο πρέπει να είναι ανεξίτηλο, ευανάγνωστο και να ξεχωρίζει από το φόντο. Όσο είναι πρακτικά εφικτό, το μέγεθος της ετικέτας που ξεδιπλώνεται ή της δετής ετικέτας πρέπει να είναι το ίδιο με αυτό της αντίστοιχης κοινής ετικέτας. Το μέγεθος των εικονογραμμάτων πρέπει να είναι το ίδιο με αυτό των εικονογραμμάτων στην ισοδύναμη, κοινή ετικέτα.

⁵ Βλέπε: Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, άρθρο 29 και Παράρτημα Ι παρ. 1.5.1.

⁶ Βλέπε: α) Σελ. 36-37, παράγραφος 5.3.1.1 του εγγράφου του ECHA, β) Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 547/2011 Παράρτημα Ι παρ.2 και γ) εγκύκλιο με αριθ. πρωτ. 3575/40028/1-4-2013 του ΥΠΑΑΤ

Οι αναδιπλούμενες ετικέτες ή οι δετές ετικέτα πρέπει να επικολλώνται στέρεα στη συσκευασία. Αυτό σημαίνει ότι η ετικέτα είναι πιθανό να διατηρηθεί επικολλημένη στη συσκευασία στη διάρκεια εύλογου διαστήματος χειρισμού της συσκευασίας. Εάν μέρος μιας ετικέτας που ξεδιπλώνεται έχει σχεδιαστεί ώστε να αφαιρείται από την εσωτερική συσκευασία ως αυτόνομο φυλλάδιο, τότε οι πληροφορίες βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 πρέπει να παραμένουν στη συσκευασία. Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, απαιτείται οι εν λόγω πληροφορίες να είναι τουλάχιστον τα εικονογράμματα κινδύνου, ο αναγνωριστικός κωδικός προϊόντος, το όνομα και ο αριθμός τηλεφώνου του υπεύθυνου για την διάθεση του σκευάσματος στην αγορά (προμηθευτή στον CLP).

Οι αναδιπλούμενες ετικέτες κατασκευάζονται συχνά από κοινό χαρτί χωρίς επίχριση. Όταν το περιεχόμενο μιας συσκευασίας μπορεί να αλλοιώσει την εκτύπωση, υπάρχει η δυνατότητα επάλειψης της ετικέτας με προστατευτική επίχριση. Σύμφωνα με την καθοδήγηση από τον ECHA, η τρέχουσα τυπική πρακτική είναι συνήθως η επίχριση μόνο της εξωτερικής σελίδας. Σε αυτή την περίπτωση ο σχεδιαστής της ετικέτας πρέπει να προσπαθεί να περιλάβει στην εξωτερική σελίδα τις υποχρεωτικές πληροφορίες επισήμανσης, δηλαδή τα στοιχεία επισήμανσης που απαιτούνται σύμφωνα με τα άρθρα 17, 25 και 32 παράγραφος 6 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, και τις μη υποχρεωτικές πληροφορίες (μη υποχρεωτικές συμπληρωματικές πληροφορίες) στις εσωτερικές σελίδες. Όταν αυτό δεν είναι εφικτό λόγω περιορισμένου χώρου στην εξωτερική σελίδα, ο σχεδιαστής πρέπει τουλάχιστον να περιλαμβάνει στην εξωτερική σελίδα τα εικονογράμματα κινδύνου, τον αναγνωριστικό κωδικό/ους προϊόντος που αναφέρεται στο άρθρο 18 του CLP, το όνομα και τον αριθμό τηλεφώνου του υπεύθυνου για την διάθεση του σκευάσματος στην αγορά (προμηθευτή στον CLP), τις δε υπόλοιπες πληροφορίες στις εσωτερικές σελίδες.

Αν ο διαθέσιμος χώρος επί της συσκευασίας είναι πολύ περιορισμένος, οι πληροφορίες που απαιτούνται από τα παρακάτω σημεία είναι δυνατόν να παρέχονται σε χωριστό φυλλάδιο που συνοδεύει τη συσκευασία. Το φυλλάδιο αυτό θεωρείται μέρος της επισήμανσης.

ιγ)	τις οδηγίες και τους όρους χρήσης καθώς και τη δοσολογία, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, της μέγιστης δόσης ανά εκτάριο, ανά εφαρμογή και του μέγιστου αριθμού εφαρμογών ετησίως
ιδ)	όπου χρειάζεται, το χρονικό διάστημα ασφαλείας που πρέπει να τηρείται για κάθε χρήση μεταξύ της τελευταίας εφαρμογής και: i) της σποράς ή της φύτευσης της προστατευόμενης καλλιέργειας, ii) της σποράς ή της φύτευσης επόμενων καλλιεργειών, iii) της πρόσβασης του ανθρώπου ή των ζώων στην καλλιέργεια στην οποία έχει εφαρμοστεί το φυτοπροστατευτικό προϊόν, iv) της συγκομιδής, v) της χρήσης ή της κατανάλωσης.
ιε)	στοιχεία πιθανής φυτοτοξικότητας, ευαισθησίας ποικιλιών και κάθε άλλης, άμεσης ή έμμεσης, παρενέργειας στα φυτά ή τα προϊόντα φυτικής προέλευσης, καθώς και τα διαστήματα που πρέπει να τηρούνται μεταξύ της εφαρμογής και της σποράς ή της φύτευσης: είτε της συγκεκριμένης καλλιέργειας, ή των επόμενων και όμορων καλλιεργειών
ιζ)	οδηγίες για τις κατάλληλες συνθήκες αποθήκευσης, την ασφαλή τελική διάθεση του φυτοπροστατευτικού προϊόντος και της συσκευασίας
ιη)	όπου απαιτείται, την ημερομηνία λήξης για κανονικές συνθήκες αποθήκευσης
κ)	οποιοσδήποτε πληροφορίες απαιτούνται από την άδεια, σύμφωνα με τα άρθρα 31 (περιεχόμενο αδειών), 36 παράγραφος 3 (κατάλληλοι όροι και τα λοιπά μέτρα άμβλυνσης του κινδύνου που απορρέουν από ειδικές συνθήκες χρήσης), 51 παράγραφος 5 (αλλαγή σήμανσης σε περιπτώσεις διεύρυνσης άδειας για χρήση ήσσονος σημασίας) ή 54 (έρευνα και ανάπτυξη) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009.

6.2. Ετικέτες σε εξωτερική συσκευασία⁷

Η χρήση του χώρου στην εξωτερική συσκευασία για την αναγραφή των στοιχείων επισήμανσης που ορίζονται στο άρθρο 17 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 είναι εφικτή όταν η εξωτερική συσκευασία περιέχει πολλές μονάδες συσκευασίας που είναι πολύ μικρές ή δύσκολο να επισημανθούν λόγω της μορφής/σχήματός τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι απαιτήσεις που ισχύουν συνήθως για τις επισημάνσεις, βλέπε άρθρα 31 και 32 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, θα ισχύουν και για την επιφάνεια επισήμανσης στην εξωτερική συσκευασία. Η επισήμανση σε τυχόν εσωτερική ή ενδιάμεση συσκευασία περιλαμβάνει, σε αυτή την περίπτωση, τουλάχιστον τα εικονογράμματα κινδύνου, τον αναγνωριστικό κωδικό/ούς προϊόντος που αναφέρεται στο άρθρο 18 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, το όνομα και τον αριθμό τηλεφώνου του υπεύθυνου για την διάθεση του σκευάσματος στην αγορά (προμηθευτή στον CLP), βλέπε τμήμα 1.5.1.2. του παραρτήματος I του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008.

Όταν επιλέγεται η λύση της εξωτερικής συσκευασίας, ο διανομέας ή ο έμπορος λιανικής πώλησης πρέπει να φροντίζει ώστε να είναι διαθέσιμα όλα τα στοιχεία επισήμανσης που απαιτούνται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, όταν αποφασίσει στη συνέχεια να πωλήσει τις μονάδες μεμονωμένα.

7. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ (Χ/Β) - ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΚ) ΑΡΙΘ. 1272/2008 ΜΕ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ⁸

Η επισήμανση βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 απαιτείται κανονικά σε κάθε εσωτερική και ενδιάμεση στρώση της συσκευασίας ενός σκευάσματος. Μπορεί επίσης να εμφανίζεται σε εξωτερική συσκευασία.

Όταν δεν απαιτείται η εξωτερική συσκευασία να φέρει επισήμανση σύμφωνα με τους κανόνες μεταφοράς επικίνδυνων εμπορευμάτων – και εδώ περιλαμβάνεται επίσης επισήμανση μεταφοράς όπως οι σημάνσεις περιορισμένης/εξαιρούμενης ποσότητας – **τόσο η εσωτερική/ενδιάμεση συσκευασία όσο και η εξωτερική επισημαίνονται σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008** . Ωστόσο όταν η εξωτερική συσκευασία είναι διαφανής, όλα τα στοιχεία επισήμανσης του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 μπορούν να παραλείπονται από αυτήν, εφόσον διακρίνεται καθαρά η επισήμανση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 κάτω από τη διαφανή στρώση.

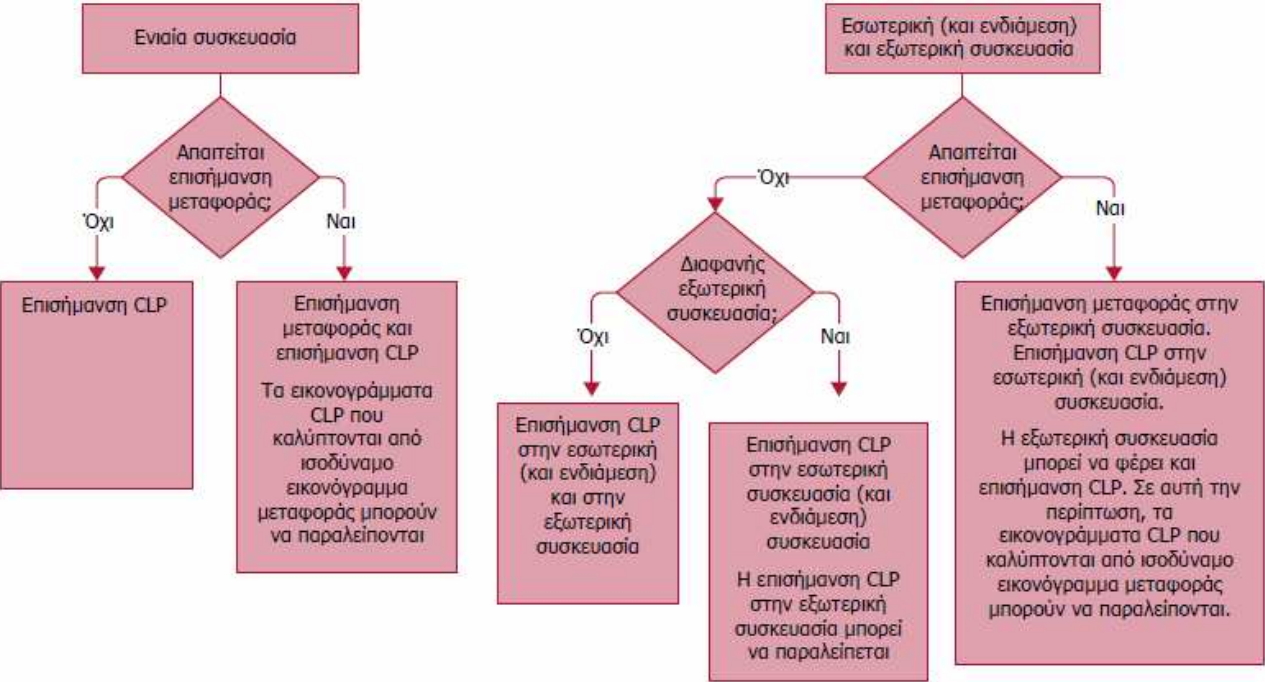
Η επισήμανση μεταφοράς θα πρέπει να εμφανίζεται στην εξωτερική συσκευασία των επικίνδυνων ουσιών και μειγμάτων, εφόσον πρόκειται για «επικίνδυνα εμπορεύματα» σύμφωνα με τους κανόνες μεταφοράς επικίνδυνων εμπορευμάτων.

Οι ενιαίες συσκευασίες πρέπει να φέρουν τόσο τα στοιχεία επισήμανσης βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 όσο και την επισήμανση μεταφοράς, εκτός των εικονογραμμάτων κινδύνου βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, όταν αυτά καλύπτονται ήδη από ισοδύναμο εικονόγραμμα μεταφοράς που αντιστοιχεί στον ίδιο κίνδυνο.

⁷ Βλέπε: Σελ. 37, παράγραφος 5.3.1.2 του εγγράφου του ECHA

⁸ Βλέπε: α) Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, άρθρο 33 και β) σελ. 40-42 του εγγράφου του ECHA

Διάγραμμα ροής για τη λήψη απόφασης σχετικά με την εφαρμογή της επισήμανσης του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 και της επισήμανσης μεταφοράς για ενιαία συσκευασία (αριστερά) και σύνθετη συσκευασία (δεξιά):

8. ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΕΤΙΚΕΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗΣ⁹

Τα εικονογράμματα κινδύνου σύμφωνα με το Παράρτημα V του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 **έχουν μαύρο σύμβολο σε λευκό φόντο με κόκκινο πλαίσιο επαρκώς ευρύ ώστε να είναι σαφώς ορατό.**

Ο ακριβής τύπος κόκκινου, δηλαδή ο αριθμός χρώματος Pantone, δεν προσδιορίζεται και οι υπεύθυνοι τοποθέτησης επισήμανσης μπορούν να αποφασίζουν τον τύπο του χρώματος ελεύθερα. Επιπλέον της χρήσης του στα εικονογράμματα κινδύνου, το χρώμα μπορεί να χρησιμοποιείται και σε άλλες περιοχές της ετικέτας για την εφαρμογή ειδικών απαιτήσεων επισήμανσης.

Τα εικονογράμματα κινδύνου έχουν τετράγωνο σχήμα περιστρεμμένο κατά 45°. Κάθε εικονογράμμο καλύπτει τουλάχιστον το ένα δέκατο πέμπτο της επιφάνειας της εναρμονισμένης επισήμανσης, αλλά η ελάχιστη επιφάνεια δεν είναι μικρότερη από 1 cm².

Κάθε εικονογράμμο κινδύνου καλύπτει τουλάχιστον το ένα δέκατο πέμπτο της επιφάνειας της ετικέτας που χρησιμοποιείται για τις υποχρεωτικές πληροφορίες επισήμανσης δηλαδή οποιαδήποτε στοιχεία επισήμανσης απαιτούνται σύμφωνα με τα άρθρα 17 και 25 καθώς και της παραγράφου 6 του άρθρου 32 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 (το τμήμα της ετικέτας στο οποίο αναφέρονται τα εικονογράμματα, η προειδοποιητική λέξη, οι δηλώσεις επικινδυνότητας και οι δηλώσεις προφύλαξης), αλλά η ελάχιστη επιφάνεια είναι τουλάχιστον 1 cm².

⁹ Βλέπε: Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, άρθρο 19, 30 & Παράρτημα I, παρ. 1.2.1., Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 286/2011, Παράρτημα I (2nd ATP) και σελ. 33-34, παράγραφος 5.2, σελ. 22, παράγραφος 4.7, σελ. 16-17, παράγραφος 4.3 και σελ. 30, παράγραφος 4.8 του εγγράφου του ECHA.

Οι ελάχιστες διαστάσεις της επισήμανσης είναι οι εξής:

Χωρητικότητα της συσκευασίας	Διαστάσεις της επισήμανσης (σε χιλιοστόμετρα)	Διαστάσεις του εικονογράμματος (σε χιλιοστόμετρα)
≤ 3 λίτρα	Ει δυνατόν, τουλάχιστον 52 x 74	Όχι μικρότερο από 10 x 10 Ει δυνατόν, τουλάχιστον 16 x 16
> 3 λίτρα αλλά ≤ 50 λίτρα	Τουλάχιστον 74 x 105	Τουλάχιστον 23 x 23
> 50 λίτρα αλλά ≤ 500 λίτρα	Τουλάχιστον 105 x 148	Τουλάχιστον 32 x 32
> 500 λίτρα	Τουλάχιστον 148 x 210	Τουλάχιστον 46 x 46

Οι ετικέτες τοποθετούνται σταθερά σε μία ή περισσότερες επιφάνειες της συσκευασίας που περιέχει το σκεύασμα και διαβάζονται οριζόντια όταν η συσκευασία είναι τοποθετημένη κανονικά. Τα στοιχεία επισήμανσης που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 17 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 αναγράφονται ευδιάκριτα και ανεξίτηλα. Πρέπει να ξεχωρίζουν σαφώς από το φόντο και να έχουν επαρκές μέγεθος και αποστάσεις ώστε να είναι **ευανάγνωστα**.

Το ακριβές μέγεθος των γραμμάτων των προειδοποιητικών λέξεων, των δηλώσεων επικινδυνότητας, των δηλώσεων προφύλαξης και τυχόν συμπληρωματικών πληροφοριών δεν ορίζεται στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008.

Η υπηρεσία μας, ως Συντονιστική Εθνική Αρχή (ΣΕΑ) για τα θέματα των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, σύμφωνα με την παρ. του άρθρου 3 του ν.4036/2012 (ΦΕΚ Α'8) θεωρεί ότι **με τη χρήση ελάχιστου μεγέθους γραμμάτων 1,8 mm διασφαλίζεται το ευανάγνωστο του κειμένου**.

Ο υπεύθυνος για τη διάθεση στην αγορά (προμηθευτής κατά CLP) μπορεί να προτιμά μεγαλύτερα μεγέθη γραμμάτων για ορισμένα στοιχεία επισήμανσης και να παρουσιάσει άλλα στοιχεία με μικρότερα γράμματα. Για παράδειγμα επιτρέπεται να επιλέγει να αναγράφει την προειδοποιητική λέξη «Κίνδυνος» ή «Προσοχή» με μεγαλύτερα γράμματα στην ετικέτα σε σχέση με τις δηλώσεις επικινδυνότητας και προφύλαξης ή να αναγράφει γενικά τα υποχρεωτικά στοιχεία επισήμανσης με μεγαλύτερα γράμματα σε σχέση με τις μη υποχρεωτικές πληροφορίες επισήμανσης. Και τα δύο σενάρια είναι, καταρχήν, συμβατά με το νομικό κείμενο του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, εφόσον οι υποχρεωτικές πληροφορίες στην επισήμανση μπορούν να διαβαστούν εύκολα.

Πρέπει να επισημανθεί ότι εικονόγραμμα που καλύπτει το ένα δέκατο πέμπτο των ελάχιστων διαστάσεων, όπως αυτές ορίζονται στον πίνακα 1.3 του παραρτήματος Ι του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, θεωρείται ευανάγνωστο. Το μέγεθός του πρέπει να αυξάνεται σε κάθε περίπτωση κατά την οποία καλύπτει λιγότερο από το $1/15^{\circ}$ της επιφάνειας της ετικέτας που χρησιμοποιείται για τις υποχρεωτικές πληροφορίες επισήμανσης, δηλαδή για οποιαδήποτε στοιχεία επισήμανσης απαιτούνται σύμφωνα με τα άρθρα 17 και 25 και της παραγράφου 6 του άρθρου 32 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008. Σε περίπτωση όμως που ο υπεύθυνος για τη διάθεση στην αγορά (προμηθευτής κατά CLP) αποφασίσει να χρησιμοποιήσει ετικέτα μεγαλύτερη από τις ελάχιστες διαστάσεις για κάποια χωρητικότητα της συσκευασίας, δεν είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθεί και αύξηση του μεγέθους του εικονογράμματος, υπό την προϋπόθεση ότι καλύπτει το ένα δέκατο πέμπτο των σχετικών ελάχιστων διαστάσεων, δηλαδή για περιέκτη χωρητικότητας > 50 λίτρων, αλλά ≤ 500 λίτρων, το ελάχιστο μέγεθος του εικονογράμματος πρέπει να είναι 32 mm x 32 mm, δηλαδή το $1/15^{\circ}$ των ελάχιστων διαστάσεων (105 mm x 148mm) που ορίζονται στον πίνακα 1.3 του παραρτήματος Ι του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008.

[]

Σε περίπτωση που προκύψει τυχόν πρόσθετη επιφάνεια λόγω της αύξησης του μεγέθους της ετικέτας, αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αναγραφή επιπλέον πληροφοριών που θεωρούνται σημαντικές από τον προμηθευτή. Αυτό, ωστόσο, πρέπει να σταθμίζεται λαμβανομένης υπόψη της απαίτησης της παραγράφου 3 του άρθρου 25 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, δηλαδή του ότι οι μη υποχρεωτικές συμπληρωματικές πληροφορίες δεν πρέπει να δυσχεραίνουν την αναγνώριση των υποχρεωτικών στοιχείων επισήμανσης, όπως αυτά αναφέρονται στα άρθρα 17 και 25 και της παραγράφου 6 του άρθρου 32 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008.

Επισήμανση που συμμορφώνεται προς τις ελάχιστες διαστάσεις που ορίζονται ανωτέρω πρέπει να έχει επαρκές μέγεθος ώστε να χωράει όλα τα στοιχεία επισήμανσης που ορίζονται στο άρθρο 17 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 και να παραμένει ευανάγνωστη.

Προτεραιότητα πρέπει να δίδεται στα υποχρεωτικά στοιχεία επισήμανσης, δηλαδή στα στοιχεία που καθορίζονται στην άδεια διάθεσης στην αγορά. Εάν ένας υπεύθυνος για τη διάθεση στην αγορά (προμηθευτής κατά CLP) αποφασίσει να προσθέσει μη υποχρεωτικά συμπληρωματικά στοιχεία επισήμανσης, το ευανάγνωστο των εν λόγω στοιχείων μπορεί να διασφαλίζεται μόνο σε περίπτωση που η ποσότητα αυτού του είδους των πληροφοριών είναι μικρή. Σε περίπτωση μεγαλύτερων ποσοτήτων μη υποχρεωτικών πληροφοριών, πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο να περιορίζεται η εν λόγω ποσότητα ή να αυξάνεται το μέγεθος της επισήμανσης. Στην τελευταία περίπτωση πρέπει επίσης να εξετάζεται το ενδεχόμενο να αυξηθεί το μέγεθος των διαφορετικών υποχρεωτικών στοιχείων επισήμανσης. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα διευκολυνθεί η αναγνώριση και η διατήρηση του ευανάγνωστου των εν λόγω στοιχείων.

Μη υποχρεωτικές συμπληρωματικές πληροφορίες επισήμανσης, το περιεχόμενο των οποίων εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του προμηθευτή, δεν αποτελούν μέρος των απαιτήσεων επισήμανσης σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008. Οι εν λόγω πληροφορίες μπορούν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, ειδικές πληροφορίες προϊόντων ή ειδικές οδηγίες χρήσης. Οι εν λόγω μη υποχρεωτικές συμπληρωματικές πληροφορίες μπορούν επίσης να τοποθετούνται μαζί με τα στοιχεία επισήμανσης που απαιτούνται βάσει του άρθρου 17 στοιχεία α) έως ζ) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 και με τις υποχρεωτικές συμπληρωματικές πληροφορίες. Δεν πρέπει, ωστόσο, να αποσπούν την προσοχή ούτε να έρχονται σε αντίθεση με τα εν λόγω υποχρεωτικά στοιχεία επισήμανσης, ενώ πρέπει επίσης να παρέχουν περαιτέρω στοιχεία (βλέπε παράγραφο 3 του άρθρου 25 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008). Επιπλέον, τυχόν μη υποχρεωτικές συμπληρωματικές πληροφορίες, είτε περιλαμβάνονται στην επισήμανση είτε στη συσκευασία, πρέπει να συνάδουν με την ταξινόμηση του σκευάσματος (βλέπε παράγραφο 4 του άρθρου 25 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008).

Αυτό σημαίνει ότι δηλώσεις όπως «μη τοξικό», «μη ρυπαίνον» ή «οικολογικό», δηλώσεις που υποδηλώνουν ότι το σκεύασμα δεν είναι επικίνδυνο ή δηλώσεις που είναι ασύμβατες με την αντιστοιχισθείσα ταξινόμηση δεν πρέπει να εμφανίζονται στην επισήμανση ή στη συσκευασία ταξινομημένου σκευάσματος.

9. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ¹⁰

Είναι υποχρεωτική η αναγραφή επί της ετικέτας των φυτοπροστατευτικών προϊόντων που διατίθενται στην αγορά των ακόλουθων τυποποιημένων δηλώσεων προφύλαξης:

P102+405: Μακριά από παιδιά. Φυλάσσεται κλειδωμένο

¹⁰ Σύμφωνα με τη με αριθ. 3457/37823/20-3-2014 Υπουργική Απόφαση

P270: Μην τρώτε, πίνετε ή καπνίζετε, όταν χρησιμοποιείτε αυτό το προϊόν

Η φράση **ΕUH401¹¹** - «**Για να αποφύγετε τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, ακολουθήστε τις οδηγίες χρήσης**» είναι υποχρεωτική για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα. Η δήλωση περιλαμβάνεται στο τμήμα για τις συμπληρωματικές πληροφορίες στην ετικέτα.

10. ΑΡΧΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥ¹², ΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΡΟΦΥΛΑΞΕΩΝ

Οι αρχές προτεραιότητας που ορίζει ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 εφαρμόζονται κατά την αξιολόγηση μίας αίτησης για την χορήγηση / τροποποίηση άδειας διάθεσης. Η ετικέτα κάθε φυτοπροστατευτικού προϊόντος υποχρεούται να συμμορφώνεται με τα εικονογράμματα κινδύνου, τις δηλώσεις κινδύνου και τις δηλώσεις προφυλάξεων, που αναφέρονται στην άδεια διάθεσης στην αγορά που έχει χορηγηθεί για το αντίστοιχο σκεύασμα.

11. ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΕΣ ΕΤΙΚΕΤΕΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΚ) ΑΡΙΘ. 1272/2008¹³

Η επισήμανση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων στη χώρα μας γράφεται στην Ελληνική γλώσσα.

Ο υπεύθυνος για τη διάθεση στην αγορά (προμηθευτής κατά CLP) μπορεί να χρησιμοποιήσει στην επισήμανση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και την αναγραφή σε περισσότερες γλώσσες από την Ελληνική γλώσσα, υπό την προϋπόθεση ότι τα ίδια στοιχεία εμφανίζονται σε όλες τις χρησιμοποιούμενες γλώσσες. Αυτό, εντούτοις, δεν θα πρέπει να επηρεάζει το ευανάγνωστο των υποχρεωτικών πληροφοριών επισήμανσης ούτε μπορεί να συνεπάγεται εξαιρέσεις από τις απαιτήσεις επισήμανσης, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 29 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008.

Εφόσον η επισήμανση συμμορφώνεται προς τις (ελάχιστες) διαστάσεις που καθορίζονται στον Πίνακα 6 ανωτέρω και εφόσον διασφαλίζεται το ευανάγνωστο των στοιχείων κειμένου, η απόφαση σχετικά με τον αριθμό των γλωσσών εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του αντίστοιχου υπεύθυνου για τη διάθεση στην αγορά (προμηθευτή κατά CLP).

12. ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΜΕΙΓΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΔΙΑΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΥ ΚΟΙΝΟ¹⁴

Ισχύουν τα αναφερόμενα στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, άρθρο 26 και ECHA GD, παρ. 4.3, σελ. 17 και τα αναφερόμενα στις εθνικές αποφάσεις για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που προορίζονται για ερασιτεχνική χρήση.

13. ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ

Η παρούσα εγκύκλιος δε θεσπίζει δίκαιο. Η υποχρέωση συμμόρφωσης με την ισχύουσα νομοθεσία υφίσταται για κάθε φυτοπροστατευτικό προϊόν που διατίθεται στην αγορά.

Ο επίσημος έλεγχος της συσκευασίας και της ετικέτας των φυτοπροστατευτικών προϊόντων από τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές γίνεται με αντιπαραβολή της συσκευασίας ή της ετικέτας με την ισχύουσα απόφαση για τη διάθεση στην αγορά των προϊόντων (χορήγησης ή τροποποίησης). Ως «μη επιτρεπτές αποκλίσεις» κατά την έννοια των οριζόμενων στα άρθρα 9 και 10 του ν.4036/2012, νοούνται οι

¹¹ Βλέπε: Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, άρθρο 25.2 & Παράρτημα II, μέρος 4, σελ. 3, παράγραφος 2.2, σελ. 6, παράγραφος 2.3, σελ. 24, παράγραφος 4.8 και σελ. 30, πίνακας 5 του εγγράφου του ECHA.

¹² Βλέπε: Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, άρθρο 26, 27 και 28 και ECHA GD, παρ. 4.3, σελ. 17

¹³ Βλέπε: Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, άρθρο 17, παρ. 2, ECHA GD, παρ. 3.3, σελ. 8 και ECHA GD, παρ. 5.2, σελ. 33

¹⁴ Βλέπε: Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, άρθρο 35, παρ. 2

αποκλίσεις από τα οριζόμενα στην ισχύουσα (σύμφωνα με την ημερομηνία παραγωγής) απόφαση για τη διάθεση στην αγορά των προϊόντων (χορήγησης ή τροποποίησης).

14. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Παρακάτω παρατίθενται απαντήσεις σε ερωτήματα που έχουν τεθεί, όσον αφορά την επισήμανση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων:

1. Σε ποιο σημείο της ετικέτας θα καταγράφεται η νέα σήμανση κατά CLP? Είναι απαραίτητο να μπαίνουν στην 1^η σελίδα/κεντρική στήλη? Αν ναι, τι γίνεται σε περίπτωση που είναι πολλές και δεν χωράνε?

Σύμφωνα με το άρθρο 32, παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, τα εικονογράμματα κινδύνου, η προειδοποιητική λέξη, οι δηλώσεις κινδύνου και οι δηλώσεις προφύλαξης τοποθετούνται μαζί στην ετικέτα. Ως «μαζί» νοείται είτε στην ίδια στήλη μίας ετικέτας είτε σε ένα μέρος της ετικέτας που μπορεί να ορίζεται από ένα νοητό ή γραμμικό πλαίσιο, ανεξαρτήτως στηλών. Συνιστάται να τοποθετούνται στην 1^η σελίδα/κεντρική στήλη. Ενδεικτικά μπορεί κανείς να ενημερωθεί από τα παραδείγματα ετικετών που αναφέρονται στο καθοδηγητικό έγγραφο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων (ECHA).

2. Ο κωδικός των φράσεων π.χ. P102 πρέπει να αναγράφεται ή όχι;

Όχι, σύμφωνα και με το καθοδηγητικό έγγραφο του ECHA (σελ. 22) «οι κωδικοί των δηλώσεων επικινδυνότητας και προφύλαξης, καθώς και τυχόν συμπληρωματικά στοιχεία επισήμανσης που αναφέρονται στο άρθρο 25 παράγραφος 1 του CLP δεν είναι απαραίτητοι για την επισήμανση – σύμφωνα με τον κανονισμό CLP, για την επισήμανση απαιτείται μόνο η διατύπωση των σε ισχύ δηλώσεων».

3. Θα διατηρηθεί το πορτοκαλί φόντο και αν ναι, σε ποιες φράσεις?

Δεν είναι υποχρεωτικό σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Συνιστάται να ακολουθείται η διεθνής πρακτική όπου δεν υπάρχει πορτοκαλί φόντο.

4. Η λέξη που συνοδεύει τα νέα σήματα κατά CLP θα πρέπει να γράφεται κάτω ή δίπλα από αυτά?

Πρέπει να είναι μαζί αλλά δεν ορίζεται η θέση της προειδοποιητικής φράσεως σε σχέση με τα πικτογράμματα.

5. Η λέξη θα συνοδεύει κάθε σήμα (πικτόγραμμα) ή αν τα σήματα είναι όλα μαζί αρκεί μια αναφορά της συνοδευτικής λέξης;

Μόνο μια αναφορά απαιτείται (τα πικτογράμματα θα πρέπει πάντα να είναι τοποθετημένα μαζί).

6. Οι πρώτες βοήθειες θεωρούνται δηλώσεις προφύλαξης? Εφόσον ναι, τότε τι γίνεται στην περίπτωση που η νέα φράση που μπαίνει λόγω του CLP διαφοροποιείται από τη φράση που μέχρι τώρα υπήρχε στην έγκριση, π.χ.: περίπτωση σκευάσματος που βάση της DPD είχε στις πρώτες βοήθειες: «Σε περίπτωση κατάποσης, ξεπλύνετε το στόμα αμέσως, πιείτε άφθονο νερό και καλέστε αμέσως ιατρό», και με τον CLP έχει τη φράση προφύλαξης: «ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΑΤΑΠΟΣΗΣ: Καλέστε αμέσως το ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΩΝ ή ένα γιατρό εάν αισθανθείτε αδιαθεσία». Σε αυτές τις περιπτώσεις κρατάμε και τις 2 φράσεις;

Αναγράφονται τα αναφερόμενα στη χορηγηθείσα άδεια διάθεσης στην αγορά.

7. Σύμφωνα με τον CLP πρέπει οι H και P φράσεις να είναι μαζί. Οι P φράσεις που δηλώνουν πρώτες βοήθειες θα πρέπει να επαναλαμβάνονται και στο τμήμα των πρώτων βοηθειών? Όχι, δε χρειάζεται να επαναλαμβάνεται η αναγραφή τους.

8. Ο τίτλος «ΠΡΟΦΥΛΑΞΕΙΣ» θα διατηρείται πριν τις δηλώσεις προφύλαξης ή παραλείπεται? Δεν ορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία κάτι αλλά θα βοηθούσε για να είναι πιο ξεκάθαρες οι ετικέτες.
9. Οι δηλώσεις επικινδυνότητας και οι δηλώσεις προφύλαξης θα γράφονται με συγκεκριμένη γραμματοσειρά, με έντονη γραφή? Θα στοιχίζονται με συγκεκριμένο τρόπο στο ενδεδειγμένο σημείο? Θα απαιτούνται ιδιαίτερα μεγέθη γραμμάτων για κάποια τμήματα της ετικέτας? Στο Κεφάλαιο 8 της παρούσας εγκυκλίου αναφέρεται αναλυτικά η απάντηση των ερωτημάτων.
10. Οι φράσεις H και P θα πρέπει να τοποθετούνται μαζί με τα πικτογράμματα;

ΝΑΙ, αλλά υπάρχουν οι ακόλουθες εξαιρέσεις:

- Εάν η συσκευασία ενός σκεύασματος είναι είτε τέτοιου σχήματος ή μορφής, είτε τόσο μικρή ώστε να είναι αδύνατον να τοποθετηθούν οι απαιτούμενες πληροφορίες στην ετικέτα:

- *τα στοιχεία επισήμανσης του άρθρου 17 του 1272/2008 μπορούν να παρέχονται με ένα εκ των εξής τρόπων:*
 - α) σε ετικέτες που ξεδιπλώνονται, ή*
 - β) σε δετές ετικέτες, ή*
 - γ) σε εξωτερική συσκευασία*
- *η επισήμανση σε κάθε εσωτερική συσκευασία περιέχει τουλάχιστον εικονογράμματα κινδύνου, τον αναγνωριστικό κωδικό προϊόντος που αναφέρεται στο άρθρο 18 του 1272/2008 (εμπορικό όνομα & ουσίες που συμβάλλουν στην ταξινόμηση, όπως αναφέρεται στην άδεια διάθεσης στην αγορά) και επίσης το όνομα και τον αριθμό τηλεφώνου του προμηθευτή του σκεύασματος.*

11. Οι φράσεις S_{Pe} που προηγούμενα “συνόδευαν” τις φράσεις R “ΕΠΙΒΛΑΒΕΣ/ΤΟΞΙΚΟ/ΠΟΛΥ ΤΟΞΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΔΡΟΒΙΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ, ...” θα γράφονται ξεχωριστά ή θα ακολουθούν την φράση H410 και τις συναφείς δηλώσεις επικινδυνότητας?

Συνιστάται να ακολουθούν την φράση H410 και τις συναφείς δηλώσεις επικινδυνότητας.

12. Η νέα σήμανση κατά CLP θα πρέπει να αναγράφεται ακέραιη στις ετικέτες χαρτοκιβωτίου, επίσης? Στο Κεφάλαιο 7 της παρούσας εγκυκλίου αναφέρεται αναλυτικά η απάντηση των ερωτημάτων.

13. Το μέγεθος των σημάτων ορίζεται με βάση το πεδίο στα οποία αναγράφονται, αλλά ποιο είναι το πεδίο αυτό? Η μια στήλη της ετικέτας ή ολόκληρη η ετικέτα?

Στο Κεφάλαιο 8 της παρούσας εγκυκλίου αναφέρεται αναλυτικά η απάντηση των ερωτημάτων.

14. Η φράση «Για να αποφύγετε κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, ακολουθήστε τις οδηγίες χρήσης», πού θα πρέπει να γραφτεί?

Στο πεδίο των υποχρεωτικών κατά CLP συμπληρωματικών πληροφοριών το οποίο τοποθετείται μαζί με τα πικτογράμματα, τις H και P φράσεις.

15. Αν υπάρχουν δυο πικτογράμματα, το ένα αυστηρότερο από το άλλο, θα πρέπει να μπαίνουν και τα δυο στην ετικέτα?

Όπως αναφέρεται στην άδεια διάθεσης στην αγορά που έχει χορηγηθεί για το εν λόγω σκεύασμα.

16. Αντίστοιχα σε περιπτώσεις που προτείνονται οι H400 και H410 θα μπαίνουν και οι 2 ως ανεξάρτητες εγγραφές, ή δεδομένου ότι η H400 εφόσον εμπεριέχεται στην H410 δε θα χρειάζεται ξεχωριστή εγγραφή;

Όπως αναφέρεται στην άδεια διάθεσης στην αγορά που έχει χορηγηθεί για το εν λόγω σκεύασμα.

17. Η φράση «Φυλάξτε το κλειδωμένο μακριά από παιδιά» εξακολουθεί να πρέπει να μπαίνει στην κεντρική σελίδα?

Δεν αναφέρεται κάτι ιδιαίτερο. Συνιστάται να μπαίνει μαζί με τις υπόλοιπες φράσεις του CLP.

18. Στις περιπτώσεις των αρχικών τροποποιήσεων με CLP όπου δεν έχουν περαστεί οι P102, 405 και 270, θα τις περνάμε στις ετικέτες μας (και με τη πρώτη ευκαιρία σύμφωνα με τα οριζόμενα στην εγκύκλιο θα ζητάμε να μπουν και στις εγκρίσεις των προϊόντων) ή θα πρέπει πρώτα να βγει σχετική τροποποίηση; Εφόσον υπάρχουν Υπουργικές Αποφάσεις χορήγησης ή τροποποίησης της άδειας διάθεσης στην αγορά, όπου δεν έχουν περαστεί οι υποχρεωτικές φράσεις P102, 405 και 270, οι υπεύθυνοι για τη διάθεση στην αγορά οφείλουν να τις αναγράφουν στις ετικέτες των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, σε εφαρμογή της με αριθ. πρωτ. **3457/37823/20-3-2014 Υπουργικής Απόφασης**, σχετικά με την υποχρεωτική αναγραφή δηλώσεων προφύλαξης επί της ετικέτας των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και στην επόμενη αίτηση για τροποποίηση της έγκρισης μπορούν να τις συμπεριλάβουν.

19. Οι ρόμβοι των πικτογραμμάτων πρέπει να βρίσκονται σε λευκό φόντο?

Σύμφωνα με το εδάφιο 1.2.1.2. του Παραρτήματος I του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008: «Τα εικονογράμματα κινδύνου σύμφωνα με το παράρτημα V έχουν μαύρο σύμβολο σε λευκό φόντο με κόκκινο πλαίσιο επαρκώς ευρύ ώστε να είναι σαφώς ορατό»

20. Μπορούμε να βάζουμε φωτογραφίες από καλλιέργειες (όπως σε Γαλλικές ετικέτες) ή διάφορα σχέδια (όπως σε Ιταλικές ετικέτες)?

Ναι, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της με αριθ. πρωτ. 7254/79263/26-6-2013 εγκυκλίου του ΥΠΑΑΤ.

21. Μπορούμε να βάζουμε ότι χρησιμοποιείται στη Βιολογική Γεωργία, εάν το σκεύασμα εμπίπτει στην αντίστοιχη νομοθεσία?

Ναι, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τον Κανονισμό για τη βιολογική γεωργία, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει (Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. [834/2007](#) του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2007 για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/1991) και από τη Διεύθυνση Βιολογικής Γεωργίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

22. Εάν οι φράσεις της έγκρισης είναι παραπάνω από 6 ποιες θα βάζουμε στην ετικέτα και με ποιο κριτήριο εκτός από τις δύο υποχρεωτικές P102+405, P270.

Αναγράφονται όλες οι φράσεις που αναφέρονται στην άδεια διάθεσης στην αγορά που έχει χορηγηθεί για το κάθε σκεύασμα.